U 80/2018 vp

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Azerbaidzhanin tasavallan välisen laaja-alaisen yhteistyösopimuksen neuvottelemisesta

Perustuslain 96 §:n 2 momentin mukaisesti lähetetään eduskunnalle muistio Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Azerbaidzhanin tasavallan välisen laaja-alaisen yhteistyösopimuksen neuvottelemisesta.

Helsingissä 23 päivänä elokuuta 2018

Ulkoministeri Timo Soini

Yksikön päällikkö Päivi Peltokoski

ULKOMINISTERIÖ MUISTIO
18.6.2018

EUROOPAN UNIONIN JA SEN JÄSENVALTIOIDEN SEKÄ AZERBAIDZHANIN TASAVALLAN LAAJA-ALAISEN YHTEISTYÖSOPIMUKSEN NEUVOTTELEMISESTA

1 Tausta

Euroopan unionin (EU) ulkoasiainneuvosto valtuutti 14.11.2016 komission ja korkean edustajan aloittamaan neuvottelut uuden laaja-alaisen yhteistyösopimuksen laatimisesta Azerbaidzhanin tasavallan kanssa.

EU:n ja Azerbaidzhanin väliset suhteet perustuvat kumppanuus- ja yhteistyösopimukseen (Partnership and Cooperation Agreement, PCA, SopS 75/1999), joka tuli voimaan heinäkuussa 1999.

EU:n ja Azerbaidzhanin kahdenväliset suhteet ovat kehittyneet pitkälle PCA-sopimuksen pohjalta. Azerbaidzhan otettiin EU:n naapuruuspolitiikan piiriin vuonna 2004 ja vuonna 2006 hyväksyttiin EU:n ja Azerbaidzhanin välinen naapuruuspolitiikan toimintaohjelma. Vuonna 2009 Azerbaidzhan otettiin muiden Etelä-Kaukasian maiden kanssa itäisen kumppanuuden politiikan (IK) piiriin.

Joulukuussa 2013 allekirjoitettiin EU:n ja Azerbaidzhanin välinen liikkuvuuskumppanuus ja kesällä 2014 pöytäkirja Azerbaidzhanin osallistumisesta EU:n ohjelmiin ja virastojen toimintaan. Viisumihelpotussopimus EU:n ja Azerbaidzhanin välillä on ollut voimassa vuodesta 2014.

Uuden laaja-alaisen yhteistyösopimuksen on tarkoitus korvata EU:n ja Azerbaidzhanin välinen kumppanuus- ja yhteistyösopimus olematta kuitenkaan assosiaatiosopimus.

2 Sopimusneuvottelut ja käsittely EU:ssa

Neuvottelut laaja-alaisesta yhteistyösopimuksesta aloitettiin 6.2.2017. Neuvotteluja on käyty yhteensä viisi kierrosta ja ne jatkuvat Euroopan ulkosuhdehallinnon (EUH) arvion mukaan ainakin vuoden 2018 loppuun. Sopimuksen kauppaosastoa (IV) koskevia neuvotteluita käydään erikseen. Kauppaosaston neuvottelukierroksia on käyty tähän mennessä kaksi, joista viimeisin syyskuun 2017 lopussa.

Neuvottelut ovat sujuneet rakentavasti muutamia vaikeita kysymyksiä lukuun ottamatta.

Sopimuksen yleisistä periaatteista, tavoitteista ja yhteistyöaloista samoin kuin ihmisoikeusviittauksista on päästy lähes yhteisymmärrykseen. Sopimusneuvottelut jatkuvat Vuoristo-Karabahin konfliktia, joukkotuho- ja pienaseiden leviämisen estämistä, kyberturvallisuutta, liikkuvuutta ja terrorisminvastaista toimintaa koskevien kirjausten osalta. Sektoriosuuksista alustavasti on hyväksytty luvut koskien ympäristöä; teollista ja yritysyhteistyötä; liikennettä; tiedettä, tutkimusta ja innovaatiota; kulttuuria; nuorisoa; koulutusta; urheilua; turismia; työllisyyttä ja sosiaaliasioita; kuluttajansuojaa; ja yhtiöoikeutta. Sektoriosuuksista auki ovat vielä luvut koskien rahoitusyhteistyötä; petostentorjuntaa; kansalaisyhteiskuntaa; energiaa; ilmastoa; maataloutta; ja terveyttä.

Sopimuksen kauppaosastoa koskevat neuvottelut ovat edenneet hyvin, mutta hitaasti. Lähes kaikista luvuista on käyty tekstipohjaisia neuvotteluita. Muutaman neuvottelualueen perussisällöstä on päästy alustavaan yhteisymmärrykseen.

EU:n kannanottoja on valmisteltu neuvoston työryhmissä, joista neuvoston Itä-Euroopan ja Keski-Aasian -työryhmällä (Coest) on koordinoiva rooli. Neuvoston kauppapoliittisella komitealla (Trade Policy Committee, TPC) on koordinoiva rooli kauppaosastoa koskevissa neuvotteluissa.

3 Asian kansallinen käsittely

Ulkoministeriö on valmistellut asiaa yhteistyössä muiden sektoriministeriöiden kanssa. U-kirjelmää on käsitelty ulkosuhdejaoston ja kauppapoliittisen jaoston kirjallisessa menettelyssä 18.–25.6.2018.

Eduskunnalle annettiin neuvotteluvaltuutuksesta tietoja 10.10.2016 päivätyllä E-kirjeellä E 96/2016 vp. Suuri valiokunta katsoi ulkoasiainvaliokunnan mukaisesti, ettei kirje antanut aihetta toimenpiteisiin. Lisäksi eduskuntaa on tiedotettu 5.12.2017 päivätyllä E-jatkokirjeellä EJ 35/2017 vp. Asiantuntijakuuleminen E-jatkokirjeen pohjalta pidettiin ulkoasiainvaliokunnassa 8.2.2018.

4 EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta

Sopimuksen aineellinen oikeusperusta voidaan määritellä tarkasti vasta sopimuksen allekirjoitusvaiheessa, kun lopullinen sopimusteksti on valmis, mutta valtioneuvoston alustavan arvion mukaan aineellisena oikeusperustana voitaisiin mahdollisesti käyttää ainakin yhteistä kauppapolitiikkaa koskevaa SEUT 207 artiklaa ja kehitysyhteistyöpolitiikkaa koskevaa SEUT 209 artiklaa.

Sopimus tulee valtioneuvoston alustavan arvion mukaan sisältämään jaettuun toimivaltaan kuuluvia kysymyksiä. Näin ollen sopimus olisi sekasopimus ja se edellyttäisi jäsenvaltioiden hyväksyntää. Neuvosto tekee päätökset sopimuksen allekirjoittamisesta ja tekemisestä unionin puolesta määräenemmistöllä. Neuvoston päätös sopimuksen allekirjoittamisesta ei edellytä Euroopan parlamentin kuulemista ja hyväksyntää. Neuvoston päätös sopimuksen tekemisestä edellyttää kuitenkin parlamentin hyväksyntää. Parlamentille tiedotetaan asiasta menettelyn kaikissa vaiheissa SEUT 218 artiklan 10 kohdan mukaisesti. Menettelyllisenä oikeusperustana käytetään SEUT 218 artiklaa.

5 Pääasiallinen sisältö

Sopimuksen johdanto

Sopimuksen perustana on osapuolten halu vahvistaa kumppanuus- ja yhteistyösopimuksen periaatteita ja edistää läheistä, yhdenvertaiseen kumppanuuteen perustuvaa yhteistyötä Euroopan naapuruuspolitiikan ja itäisen kumppanuuden ja yhteistyösopimuksen puitteissa.

Sopimuksen osapuolet sitoutuvat kunnioittamaan YK:n peruskirjan, YK:n yleismaailmallisen ihmisoikeusjulistuksen, Euroopan ihmisoikeussopimuksen sekä Etykin vuoden 1975 Helsingin päätösasiakirjan periaatteita. Sopimuksen osapuolet sitoutuvat myös kunnioittamaan toistensa itsenäisyyttä, suvereniteettia, alueellista koskemattomuutta ja rajojen loukkaamattomuutta. Sopimuksen osapuolet ovat sitoutuneet perusvapauksiin ja ihmisoikeuksiin, demokratian

periaatteisiin, oikeusvaltioon ja hyvään hallintotapaan. Vuoristo-Karabahin konfliktiin liittyviä kohtia neuvotellaan vielä.

Osapuolet sitoutuvat strategiseen energiayhteistyöhön, mukaan lukien Eteläinen kaasukäytävä. Osapuolet sitoutuvat myös liikkuvuuden kehittämiseen sekä osapuolten välisiin viisumihelpotus- ja takaisinottosopimuksiin.

Sopimusosapuolten kumppanuuden todetaan osaltaan edistävän Etelä-Kaukasian ja Euroopan turvallisuutta, vakautta ja kehitystä sekä kumppaneiden alueellista roolia. Sopimusosapuolet vahvistavat poliittista dialogia ja sitoutuvat edistämään kansainvälistä rauhaa ja turvallisuutta sekä konfliktien rauhanomaista ratkaisua.

Sopimuksen tavoitteena on laajentaa poliittista ja taloudellista yhteistyötä EU:n ja Azerbaidzhanin välillä perustuen tasaveroisuuteen, yhteisiin arvoihin ja yhteiseen etuun. Sopimusosapuolet sitoutuvat edistämään poliittista, kestävää, sosio-ekonomista ja institutionaalista kehitystä ja yhteistyötä sopimuksessa määritellyillä aloilla.

Sopimusosapuolet vahvistavat taloussuhteitaan vapaan markkinatalouden periaatteiden mukaisesti, kehittävät osapuolten välistä kauppaa ja investointeja sekä kehittävät selkeät, läpinäkyvät, syrjimättömät ja ennakoitavat säännöt kaupan ja investointien hallinnoimiseksi tukien Azerbaidzhanin liittymistä Maailman kauppajärjestö WTO:hon. Samalla osapuolet sitoutuvat kestävään kehitykseen, luonnonsuojeluun ja ilmastonmuutoksen vastaiseen toimintaan Pariisin ilmastosopimuksen mukaisesti.

Osasto I: Tavoitteet, perusta ja yhteistyöalat

Osaston artiklat on kirjoitettu yleispiirteisiksi ja julistuksenomaisiksi. Niiden tarkoitus on antaa yleinen kehys konkreettisen tason yhteistyölle.

Sopimuksen tärkeimmät tavoitteet liittyvät oikeudellisen yhteistyökehyksen luomiseen yhteistyön syventämiseksi; kansainvälisen oikeuden mukaisten periaatteiden ja normien kunnioittamiseen; alueellisen ja kansainväliseen rauhan ja vakauden tukemiseen; ulko- ja turvallisuuspoliittisen yhteistyön kehittämiseen; poliittisen, sosio-ekonomisen ja institutionaalisen kehityksen tukemiseen; demokratian periaatteiden, oikeusvaltion ja hyvän hallinnon, ihmisoikeuksien ja perusvapauksien kunnioituksen ja näihin liittyvän yhteistyön vahvistamiseen; yhteistyön kehittämiseen oikeuden, vapauden ja turvallisuuden aloilla, mukaan lukien liikkuvuus, muuttoliike, rajavalvonta ja ihmisten välisten yhteyksien vahvistaminen; kulttuurisen monimuotoisuuden, suvaitsevaisuuden ja kulttuurien välisen vuoropuhelun edistämiseen; energiantoimituksen turvallisuuden ja kestävyyden kehittämiseen; sekä osapuolten välisten kauppa- ja investointisuhteiden kehittämiseen vapaan markkinatalouden periaatteiden mukaisesti.

Tavoitteet toimeenpannaan vuoropuhelun, molemminpuolisen luottamuksen, tasaveroisen kumppanuuden, molemminpuolisen hyödyn sekä yhteisten arvojen ja Yhdistyneiden kansakuntien peruskirjan ja Etykin Helsingin päätösasiakirjan mukaisten arvojen hengessä.

Osapuolien sisäistä ja kansainvälistä politiikkaa leimaavat kunnioitus demokratian ja oikeusvaltion periaatteita, ihmisoikeuksia ja perusvapauksia kohtaan yleismaailmallisen ihmisoikeusjulistuksen ja muiden relevanttien kansainvälisten ihmisoikeusvälineiden mukaisesti. Osapuolet vahvistavat sitoutumisensa vapaan markkinatalouden periaatteisiin, kestävään kehitykseen ja tehokkaaseen yhteistyöhön alueellisten ja monenkeskisten järjestöjen puitteissa. Osapuolet vahvistavat sitoutumisensa terrorismin, ylikansallisen järjestäytyneen rikollisuuden ja korruption sekä joukkotuhoaseiden leviämisen torjuntaan.

Sopimuksen puitteissa tullaan tiivistämään yhteistyötä liittyen muun muassa turvallisuuteen ja vakauteen alueellisella ja kansainvälisellä tasolla; ihmisoikeuksiin, demokratiaan, oikeusvaltioon ja hyvään hallintoon; oikeuteen, vapauteen ja turvallisuuteen; taloudelliseen ja sosiaaliseen yhteistyöhön sekä kestävään kehitykseen; kauppaan ja investointeihin; liikenteeseen ja yhteyksiin; energiaturvallisuuteen, energiatehokkuuteen ja uusiutuviin energianlähteisiin; ympäristöön; ilmastonmuutokseen; kansalaisyhteiskuntaan, ihmisten välisiin yhteyksiin, terveyteen, koulutukseen, nuorisoon, tieteeseen ja tutkimukseen, kulttuuriin, kulttuurien väliseen vuoropuheluun ja kulttuuriseen monimuotoiseen; sekä taloudelliseen yhteistyöhön ja avunantoon.

Osasto II: Poliittinen vuoropuhelu sekä yhteistyö ulko-, turvallisuus- ja puolustuspolitiikan alalla

Osaston artiklojen on tarkoitus antaa yleinen kehys konkreettisen tason yhteistyölle, joka on osittain jo käynnissä.

Poliittisen vuoropuhelun tavoitteena on kehittää vuoropuhelua ulko- ja turvallisuuspolitiikan kysymyksissä ja etsiä mahdollisuuksia yhteistyön laajentamiseen; edistää kansainvälistä vakautta ja turvallisuutta kansainvälisen oikeuden periaatteiden mukaisesti; vahvistaa yhteistyötä ja vuoropuhelua kansainväliseen rauhaan, turvallisuuteen, vakauteen, puolustukseen ja kriisinhallintaan liittyen huomioiden maailmanlaajuiset haasteet ja uhat; vahvistaa yhteistyötä joukkotuhoaseiden leviämisen ja laittoman asekaupan vastaisessa taistelussa; vahvistaa demokratian periaatteiden, oikeusvaltion ja hyvän hallinnon, ihmisoikeuksien ja perusvapauksien kunnioitusta; korostaa kansainvälisen oikeuden, erityisesti YK:n peruskirjan ja Helsingin päätösasiakirjan mukaisten, periaatteiden ja normien kunnioitusta sekä tukea mahdollisuuksien mukaan alueellista yhteistyötä ja hyviä naapuruussuhteita.

Ulko- ja turvallisuuspolitiikan alan yhteistyötä ja vuoropuhelua tullaan tiivistämään, erityisesti konfliktien ennaltaehkäisyyn, kriisinhallintaan, riskienhallintaan, alueelliseen vakauteen, aseriisuntaan, asevalvontaan ja vientivalvontaan liittyen. Yhteistyö perustuu yhteisiin arvoihin ja yhteiseen etuun; vaikuttavuuteen pyritään hyödyntämällä kahdenvälisiä, alueellisia ja kansainvälisiä foorumeita. Osapuolet jakavat kokemuksia, osallistuvat yhteisiin harjoitusohjelmiin, selvittävät Azerbaidzhanin mahdollisuuksia osallistua EU:n yhteiseen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan liittyviin turvallisuusohjelmiin, harjoituksiin ja missioihin sekä keskustelevat sotilaallis-teknisestä yhteistyöstä kansainvälisen turvallisuuden vahvistamiseksi.

Sopimuksen osapuolet vahvistavat sitoutumisensa kaikista vakavimmista rikoksista rankaisemiseen ja tehokkaaseen syytteeseenpanoon joko kansallisella tai kansainvälisellä tasolla. Osapuolet sitoutuvat läheiseen yhteistyöhön kansanmurhien, ihmisyyden vastaisten rikosten ja sotarikosten ehkäisemiseksi hyödyntäen kahden- ja monenkeskisiä puitteita.

Yhteistyötä konfliktien ehkäisyyn ja kriisinhallintaan liittyen tiivistetään pitäen silmällä erityisesti Azerbaidzhanin mahdollista osallistumista EU-vetoisiin siviili- ja sotilaallisiin kriisinhallintaoperaatioihin, harjoituksiin ja koulutukseen tapauskohtaisen harkinnan perusteella.

Yhteistyötä tiivistetään alueellisen vakauden ja turvallisuuden edistämiseksi sekä alueellisen yhteistyön, hyvien naapuruussuhteiden sekä demokraattisen ja kestävän kehityksen edistämiseksi yllämainittujen kansainvälisten periaatteiden mukaisesti.

Sopimusosapuolet tekevät yhteistyötä joukkotuhoaseiden ja niiden kantolaitteiden leviämistä vastaan kansainvälisten aseistariisunta- ja asesulkusopimusten sekä muiden asiaankuuluvien

kansainvälisten velvoitteiden mukaisesti, mukaan lukien Yhdistyneiden kansakuntien turvallisuusneuvoston päätöslauselma 1540.

Sopimusosapuolet noudattavat kansainvälisistä sopimuksista ja YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselmista johtuvia velvoitteitaan pienaseiden ja kevyiden aseiden sekä niissä käytettävien ampumatarvikkeiden laittoman kaupan torjumiseksi ja panevansa ne täysimääräisesti täytäntöön.

Neuvottelut joukkotuho- ja pienaseita sekä kyberturvallisuutta koskevista kirjauksista jatkuvat.

Osasto III: Ihmisoikeudet, demokratia, oikeusvaltio ja hyvä hallinto

Osapuolet sitoutuvat vahvistamaan yhteistyötään demokraattisten instituutioiden lujittamiseksi, ihmisoikeuksien, perusvapauksien sekä demokratian edistämiseksi ja turvaamiseksi ja oikeusvaltioperiaatteen sekä hyvän hallinnon vahvistamiseksi.

Tämä yhteistyö sisältää muun muassa rikosoikeudellisia asioita ja uhrien oikeuksia koskevien menettelyllisten takeiden, suvaitsevaisuuden ja syrjimättömyyden, kulttuurien välisen vuoropuhelun, instituutioiden kehittämisen, lainvalvonnan sekä oikeudenkäytön, oikeuslaitoksen riippumattomuuden, puolueettomuuden, laadun sekä tehokkuuden, Euroopan ihmisoikeussopimuksen takaaman oikeuden saatavuuden sekä oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin, korruption torjunnan, ihmisoikeuksien sekä perusvapauksien kunnioituksen vahvistamisen ja vapaan, demokraattisen sekä itsenäisen kansalaisyhteiskunnan ja median vahvistamisen, mukaan lukien internetissä pystyen osallistumaan poliittiseen, sosio-taloudelliseen ja institutionaaliseen kehitykseen.

Tehostetaan vuoropuhelua demokraattisen instituutioiden vakauden ja tehokkuuden kehittämisestä sekä vakiinnuttamisesta, julkishallinnon uudistamisen jatkamisesta ja vastuullisen, tehokkaan, avoimen sekä ammattimaisen virkamieskunnan kehittämisestä.

EU:n tavoitteena on vielä vahvistaa alustavasti sovittua ihmisoikeusartiklaa.

Osasto IV: Oikeus, vapaus ja turvallisuus

Vapaan liikkuvuuden edistämisen osalta sopimusosapuolet sitoutuvat toimeenpanemaan EU:n ja Azerbaidzhanin tasavallan välisen takaisinottosopimuksen (1.9.2014) sekä EU:n ja Azerbaidzhanin tasavallan välisen sopimuksen viisumien myöntämisen helpottamisesta (1.9.2014). Osapuolet voivat tulevaisuudessa ehtojen täyttyessä sekä hyvin hallitun ja turvallisen muuttoliikkeen toteutuessa arvioida viisumivapausdialogin aloittamista.

Sopimusosapuolet tekevät yhteistyötä korruption ja muun laittoman toiminnan estämiseksi ja torjumiseksi asiaankuuluvien kansainvälisten standardien mukaisesti. Yhteistyötä tehdään myös terrorismin estämisessä ja torjumisessa kansainvälisen oikeuden periaatteita ja ihmisoikeuksia kunnioittaen. Yhteistyötä tehdään myös rahanpesun ja terrorismin rahoituksen ehkäisemiseksi ja torjumiseksi, muun muassa vaihtamalla tietoja asiaankuuluvan lainsäädännön puitteissa ja toimeenpanemalla tehokkaasti rahanpesunvastaisen toimintaryhmän (Financial Action Task Force, FATF) standardit.

Neuvottelut liikkuvuutta ja terrorisminvastaista toimintaa koskevista kirjauksista jatkuvat.

Osapuolet sitoutuvat yhteistyöhön maahanmuuton ja turvapaikka-asioiden hallinnoinnin ja asiakirjaturvallisuuden saroilla sekä järjestäytyneen rikollisuuden, mukaan lukien maahanmuuttajien salakuljetus ja ihmiskauppa, torjumiseksi tietojenvaihdolla, parhaiden käytäntöjen vaihdolla, koulutuksella, teknisellä avustuksella ja valmiuksien parantamisella. Kehitetään olemassa olevia kanavia lailliselle maahanmuutolle.

Yhteistyötä tehdään laittomien huumeiden torjumiseksi, mukaan lukien vahvistamalla laittoman huumekaupan torjunnasta vastuussa olevia rakenteita, laittomien huumeiden tarjonnan, salakuljetuksen sekä kysynnän vähentämistä ja huumeiden väärinkäytöstä johtuvista terveys- ja sosiaalisista seurauksista selviytymistä. Tehostetaan lähtöaineiden väärään käyttöön siirtämisen ja huumausaineiden sekä psykotrooppisten aineiden laittomassa valmistuksessa käytettävien aineiden kontrollia ja torjuntaa. Näiden tavoitteiden saavuttamiseksi osapuolet vaihtavat näkemyksiä asiaankuuluvien Euroopan neuvoston ja Yhdistyneiden kansakuntien yleissopimusten pohjalta.

Osapuolet sitoutuvat tekemään yhteistyötä siviili- ja rikosoikeudellisissa asioissa hyödyntäen täysimääräisesti asiaankuuluvia kansainvälisiä monenvälisiä ja kahdenvälisiä välineitä, mukaan lukien Haagin kansainvälisen yksityisoikeuden konferenssin yleissopimukset kansainvälisen oikeudellisen yhteistyön ja kansainvälisen oikeudenhoidon alalla sekä lastensuojelun alalla. Osapuolet tehostavat rikosasioita koskevaa oikeudellista yhteistyötä, mukaan lukien keskinäistä oikeusapua ja luovuttamista asiaankuuluvien monenvälisten sopimusten, mukaan lukien Yhdistyneiden kansakuntien ja Euroopan neuvoston yleissopimukset, nojalla ja tiiviimmän yhteistyön avulla EU:n rikosoikeudellisen yhteistyön viraston (Eurojust) kanssa.

Yhteistyötä tehdään korkeatasoisen henkilötietojen suojan varmistamiseksi huomioiden eurooppalaiset ja kansainväliset oikeudelliset välineet ja standardit.

Azerbaidzhan hyväksyy, että EU:n kansalainen, jonka jäsenvaltiolla ei ole maassa pysyvää edustusta, joka voisi antaa konsulisuojaa, voi saada toisen EU:n jäsenvaltion maassa edustettuina olevilta diplomaatti- ja konsuliviranomaisilta suojaa samoin edellytyksin kuin kyseisen EU:n jäsenvaltion omat kansalaiset.

Osasto V: Kauppa ja investoinnit

Neuvoteltavana olevan sopimuksen kauppaosuuden on määrä sisältää keskeiset kaupankäynnin osa-alueet kuten tavarakauppa, tulliyhteistyö ja kaupan helpottaminen, kaupan tekniset esteet, terveys- ja kasvinsuojelutoimet, teollis- ja tekijänoikeudet mukaan lukien maantieteelliset merkinnät, kilpailu, julkiset hankinnat, kauppa ja kestävä kehitys, energia, palvelut ja sijoittautuminen, juoksevat maksut ja pääomanliikkeet sekä riitojen ratkaisu.

Neuvotteluissa on keskusteltu kaikista neuvotteluaiheista. Muutaman luvun substanssista on päästy alustavaan yhteisymmärrykseen. Neuvottelut pohjautuvat osittain voimassa olevan PCA-sopimuksen kauppaa koskeviin säännöksiin ja keskittyvät lähinnä PCA-sopimuksen säännösten päivittämiseen. Sopimusneuvotteluissa painotetaan Azerbaidzhanin liiketoimintaympäristön kehittämistä.

Azerbaidzhan ei ole vielä Maailman kauppajärjestö WTO:n jäsen. Uuden sopimuksen kauppaosuuteen pyritään sisällyttämään mahdollisimman paljon keskeisiä WTO-sääntöjä ja periaatteita ja tätä kautta edelleen sitouttamaan Azerbaidzhan kansainvälisiin standardeihin eri aloilla.

6 Sopimuksen allekirjoittaminen, väliaikainen soveltaminen ja voimaantulo

Neuvottelujen ollessa kesken allekirjoittamisen ajankohdasta ei ole vielä tietoa. Toistaiseksi myöskään sopimuksen mahdollisesta väliaikaisesta soveltamisesta ei ole neuvoteltu. Yhteisymmärrykseen on kuitenkin päästy sopimuksen voimaantulomääräyksistä, joiden mukaan sopimus tulee voimaan sitä päivää seuraavan toisen kuukauden ensimmäisenä päivänä, kun kaikki sopimuspuolet ovat ilmoittaneet toisilleen sopimuksen hyväksymisestä valtiosääntöjensä mukaisesti.aloilla.

7 Taloudelliset ja muut vaikutukset

Sopimuksen taloudelliset vaikutukset

Sopimuksen taloudellisia vaikutuksia kaupan ja investointien osalta on tässä vaiheessa vielä vaikea arvioida, sillä sopimuksen sisältö on vielä täsmentymättä. Yleisesti vahvempien kauppaa ja investointeja koskevien velvoitteiden sekä Azerbaidzhanin sitouttamisen keskeisiin WTO-periaatteisiin odotetaan edesauttavan vakaamman ja läpinäkyvämmän liiketoimintaympäristön syntymistä Azerbaidzhaniin.

Suomen kauppa Azerbaidzhanin kanssa on ollut vähäistä. Tavaravienti oli vuonna 2017 arvoltaan 12,1 miljoonaa euroa. Viennin osalta keskeisimpiä tuotteita olivat maito ja meijerituotteet, rauta- ja terästavarat, sähkökoneet ja -laitteet, ydinreaktorit, höyrykattilat, koneet ja mekaaniset laitteet. Tavaran tuonti oli noin 1,5 miljoonan euroa. Keskeisimpiä tuontituotteita olivat sovitetut tekstiilitavarat, kasviksista, hedelmistä ja pähkinöistä valmistetut tuotteet, syötävät hedelmät ja pähkinät. Vuonna 2016 palveluja vietiin 9 miljoonalla eurolla, ja tuotiin noin miljoonan euron edestä.

Sopimuksen muut vaikutukset

Laaja-alainen yhteistyösopimus tulee korvaamaan voimassaolevan EU:n ja Azerbaidzhanin välisen PCA-sopimuksen. Nyt neuvoteltava sopimus on jatkoa EU:n ja Azerbaidzhanin välisten suhteiden kehittymiselle. Sopimus vahvistaa ja edelleen syventää osapuolten sitoutumista yhteistyön kehittämiseen. Sopimus tulee muodostamaan uuden institutionaalisen perustan, jonka pohjalta EU:n ja Azerbaidzhanin välistä yhteistyötä ja suhteita tullaan toteuttamaan ja kehittämään.

Sopimus sisältää poliittisia osia, jotka tukevat Azerbaidzhanin demokratia- ja oikeusvaltiokehitystä, ihmisoikeuksien toteutumista ja kestävää kehitystä. Sopimuksen turvallisuuspoliittiset artiklat tukevat myös Suomen ja EU:n turvallisuutta. Sopimuksen myötä unionin kansalainen, jonka jäsenvaltiolla ei ole Azerbaidzhanissa pysyvää edustusta, voi saada toiselta EU:n jäsenvaltion maassa edustettuina olevilta diplomaatti- ja konsuliviranomaisilta suojelua samoin edellytyksin kuin kyseisen EU:n jäsenvaltion omat kansalaiset.

Sopimuksella ei arvioida olevan merkittäviä välittömiä yhteiskunnallisia vaikutuksia, ympäristövaikutuksia tai vaikutuksia viranomaisten toimintaan.

8 Suhde Suomen lainsäädäntöön

Sopimusta neuvotellaan niin sanottuna sekasopimuksena, joka sisältäisi sekä unionin että jäsenvaltioiden toimivaltaan kuuluvia määräyksiä. Se, tehdäänkö sopimus unionisopimuksena

vai sekasopimuksena, päätetään kuitenkin lopullisesti vasta valmiin sopimustekstin perusteella.

Neuvottelujen tässä vaiheessa ei voida tyhjentävästi todeta, mitkä kaikki sektorit tulevat olemaan osana tehtävää sopimusta ja mitä vaikutuksia niillä tulee olemaan lainsäädännön alaan. Ennen neuvoteltavana olevien sopimusmääräysten tarkentumista ei myöskään ole varmuutta siitä, ovatko määräykset pelkästään julistuksenomaisia ja ulottuvatko määräykset yhteistyövelvoitetta pidemmälle. Neuvotteluissa ei ole vielä lopullisesti sovittu sopimuksen olennaisiksi osiksi määriteltävistä määräyksistä tai niihin liittyvästä sanktiomekanismista. Tällaiset määräykset kuuluvat perustuslakivaliokunnan lausunnossa 31/2001 vp tarkoitetun sitovuutensa vuoksi lainsäädännön alaan.

Sopimuksen määräysten suhdetta Suomen lainsäädäntöön arvioidaan tarkemmin sopimuksen lopullisen sisällön valossa.

9 Ahvenanmaan asema

Riippuen sopimuksen lopullisesta sisällöstä sopimukseen voi valtioneuvoston alustavan arvion mukaan sisältyä määräyksiä, jotka kuuluvat Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 18 §:n mukaan Ahvenanmaan toimivaltaan. Sopimuksen määräysten suhdetta Ahvenanmaan toimivaltaan arvioidaan tarkemmin sopimuksen lopullisen sisällön puitteissa.

10 Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto pitää uutta neuvoteltavaa sopimusta tärkeänä askeleena EU:n ja Azerbaidzhanin lähentymisessä ja kannattaa laaja-alaisen yhteistyösopimuksen tekemistä Azerbaidzhanin tasavallan kanssa.

Valtioneuvosto katsoo, että neuvoteltava sopimus on tärkeä väline uudistusten ja kehityksen edistämiseksi Azerbaidzhanissa. Valtioneuvosto pitää myös tärkeänä, että sopimusneuvotteluissa pyritään vaikuttamaan Azerbaidzhanin liiketoimintaympäristön kehittämiseen ja oikeusvarmuuden parantamiseen, mikä voi edesauttaa taloudellista ja kaupallista yhteistyötä Azerbaidzhanin kanssa.

Valtioneuvosto korostaa kaikkien valtioiden kanssa tehtäviin yhteistyösopimuksiin mukaan otettavien vakiolausekkeiden merkitystä. Lausekkeet koskevat ihmisoikeuksia, kansainvälistä rikostuomioistuinta (ICC), pien- ja kevytaseita (SALW), terrorismin vastaisia toimia ja joukkotuhoaseiden leviämisen estämistä (WMD). Suomi pitää tärkeänä neuvottelu- ja sanktiomekanismin sisällyttämistä lopulliseen sopimukseen EU:n yleisen linjan mukaisesti.